

Vinnureglur fréttastofu Ríkisútvarpsins (RÚV)

Fréttamenn skulu kynna sér vel og virða lög um Ríkisútvarpið nr. 23/2013, reglur um fréttir og fréttatengt efni, og Siðareglur Ríkisútvarpsins. Þá skulu fréttamenn í störfum sínum hafa í huga og taka mið af viðurkenndum siðareglum blaða- og fréttamanna. Vinnureglur fréttastofu eru viðbót og nánari útfærsla á formlegum reglum sem útvarpsstjóri setur starfsmönnum RÚV sem vinna að fréttaskrifum, frétttaflutningi og tengdu dagskrárefni.

1. Framkoma, siðir og venjur

Þegar fréttamenn eru í frétttaöflun skulu þeir ætíð kynna sig og gera grein fyrir að þeir séu að vinna fyrir fréttastofu RÚV. Viðmælanda skal fyrirfram gerð grein fyrir því ef símtal er tekið upp nema ef fréttastjóri metur að almannaheill vegi þyngra. Fréttamenn skulu ætíð gæta þess að koma fram við viðmælendur af fyllstu kurteisi og tillitssemi og reyna að halda stillingu sinni þó að framkoma viðmælanda gefi tilefni til annars. Þegar fréttamenn eru á vettvangi í frétttaöflun skulu þeir og gæta þess að koma fram við alla af virðingu og hafa í huga að litið er á þá sem fulltrúa fréttastofunnar og RÚV.

Fréttamenn skulu skýra viðmælendum og heimildarmönnum frá því með hvaða hætti viðtöl eða upplýsingar frá þeim verði notaðar, um hvað fréttin eða þátturinn snúist. Jafnframt skal skýrt frá því að viðtöl verði hugsanlega styttn. Setji viðmælendur eða heimildarmenn skilyrði fyrir þátttöku sinni verður að gera þeim undanbragðalaust grein fyrir því ef fréttastofan getur ekki fallist á skilyrta þátttöku. Viðmælendur geti ekki sett skilyrði um það hvaða fréttamaður tekur viðtalið, sú ákvörðun er á forræði fréttastofu. Ekki má fá fólk í viðtöl eða til að gefa upplýsingar á fölskum forsendum. Fréttastjóri getur heimilað undantekningu en aðeins ef mjög brýnir almannahagsmunir eru fyrir hendi. Fólk hefur fullan rétt til að neita viðtölum eða þátttöku. Fréttastofan hefur einnig fullan rétt til að skýra frá slíkri neitun, en sé það gert verður að gæta fullrar sanngirni gagnvart þeim sem undan skorast.

Óski viðmælandi eftir því að endurtaka viðtal vegna mismæla eða missagnar skal orðið við þeirri beiðni, ef mögulegt er. Fréttamanni er þó heimilt að nota atriði úr fyrri töku, komi mikilvæg efnisatriði ekki fram í þeirri síðari.

Fréttastofan virðir ætíð tímamörk (e. embargo) á fréttum/upplýsingum. Hafi aðrir fjölmiðlar hinsvegar birt fréttir/upplýsingar fyrir sett tímamörk, verður að vega og meta hvort rétt sé að fréttastofan telji sig áfram bundna af tímamörkunum.

Þegar fréttamenn taka við kvörtunum og athugasemdum frá almenningi skulu þeir kynna sig og biðja viðmælendur um slíkt hið sama. Fréttamönnum ber ekki skylda til að taka við aðfinnslum frá fólkum sem ekki vill kynna sig.

2. Frásagnir af slysum og viðkvæmum málum

Fréttamenn þurfa oft að fjalla um erfið og viðkvæm mál, slys, dómsmál og annað slíkt. Í frétttaöflun í slíkum málum, sem og raunar öðrum, ber fréttamönnum að forðast að valda hlutaðeigandi óþarfa hugarangri. Nærvera fréttamanna á erfiðum stundum getur í sjálfu sér valdið fólkum angri, en fréttamenn skulu forðast að gera það erfiðara fyrir hlutaðeigandi en nauðsynlegt er. Nærfærni og skilningur á aðstæðum þarf ekki að spilla fyrir frétttaöflun.

Mikilvægt er að frásagnir af slíkum viðkvæmum málum valdi heldur ekki óþarfa sársauka og því er skynsamlegt fyrir fréttamenn, sem um slík mál fjalla og hafa t.d. þurft að fara á vettvang slyss, að

ráðgast við fréttastjóra eða vaktstjóra um frásögnina og leita aðstoðar og ráða hjá öðrum um frágang og klippingu. Fréttamenn á vettvangi slysa eru oft undir miklu tilfinningalegu álagi og hafa stundum mjög skamman tíma til að undirbúa sig fyrir upptöku eða spurningar og því skapast hættu á að fréttamaður segi í hugsunarleysi eitthvað sem getur verið særandi fyrir hlutaðeigandi. Fréttamenn verða og að hafa í huga að lögregla, björgunarsveitir og sjúkralið á slysavettvangi er einnig undir miklu álagi og að aðgerðir þeirra og samskipti við fjölmiðla geta stjórnað af því.

Myndir af slysavettvangi skulu meðhöndlaðar af varkárni og tillitsemi og aðeins notaðar að vel athuguðu máli og því aðeins að fréttagildið sé ótvírætt.

Fréttastofan segir almennt frá banaslysum á Íslandi, en frásögnin skal vera eins hnitmiðuð og kostur er. Nöfn þeirra sem látast má aðeins birta í samráði við lögreglu og þar til bærum yfirvöldum og aldrei fyrir en nánustu ættingjum hefur verið skýrt frá slysinu, ef minna en sólarhringur er liðinn frá atburðunum.

3. Dóms- og lögreglumál

Umfjöllun um um dóms- og refsímál krefst einnig mikillar aðgætni, varúðar og nærfærni. Fréttastofan fjallar um dóms- og lögreglumál eins og aðra fréttæma atburði í þjóðfélaginu og skal fréttamat ráða því hvort tiltekin mál eru tekin fyrir eða ekki.

Fréttastofan er ekki dómstóll og má aldrei taka efnislega afstöðu til mála sem er í rannsókn eða fyrir rétti. Viðtöl við saksóknara, verjendur og sakborninga skulu metin út frá því. Ætíð skal hafa í huga þá meginreglu íslensks réttarfars að sakborningur telst saklaus uns sekt hans er sönnuð.

Nöfn og myndir skulu aðeins birtar í sakamálum að vel athuguðu máli og í samráði við fréttastjóra eða staðgengil hans. Fréttastofan skal skýra frá dómsuppkvaðningu og/eða lyktum þeirra dómsmála sem fjallað hefur verið um og annarra eftir sem ástæða þykir til. Dómsorð skal birt og getið hvort áfrýjað verði. Ekki skal fjalla um dóminn í viðtali við hinn dæmda eða hina dæmdu nema rík ástæða liggi til, t.d. þegar ætla má að dómar séu fordæmisgefandi. Ef rætt er við lögmenn aðila máls skal gæta þess að sjónarmið gagnaðila komist einnig á framfæri með sambærilegum hætti.

Í umfjöllun um tiltekin viðkvæm mál getur verið erfitt eða ómögulegt að heyra sjónarmið beggja aðila, opinberir aðilar eru e.t.v. bundnir þagnarskyldu og geta ekki tjáð sig. Þetta gildir t.d. um barnaverndarnefndir hvað varðar einstök mál, sem þær hafa til meðferðar. Við slíkar aðstæður skulu fréttamenn gæta sérstakrar varúðar í umfjöllun sinni.

4. Hlutlægni, hlutleysi og leiðréttingar

Fréttamenn skulu ætíð gæta fyllstu mögulegu hlutlægni í störfum sínum og mega ekki láta persónulegar skoðanir hafa áhrif á störf sín og fréttamat. Fréttamenn skulu ætíð gæta fyllstu sanngirni gagnvart mönnum og málefnum sem fjallað er um. Fréttamenn skulu gæta þess að opinbera ekki skoðanir sínar á málefnum eða einstaklingum þannig að trúverðugleiki fréttastofunnar hljóti skaða af.

Andstæð sjónarmið eiga að koma fram, séu þau til staðar í málum sem fréttastofan fjallar um. Stefnt skal að því að þau komi fram í sama fréttatíma, ef þess er kostur. Í þeim tilvikum sem það er ekki hægt skulu hin andstæðu sjónarmið koma fram á sambærilegum vettvangi. Í þáttum og lengri fréttaskýringum skulu öll sjónarmið koma fram í einu. Teljist tiltekin sjónarmið brjóta í bága við lög gildir þessi regla ekki nema mjög brýnir almannahagsmunir séu fyrir hendi.

Sé um að ræða alvarlegar ásakanir, t.d. um lögbrot eða vanhæfi, verður að gefa viðkomandi möguleika til andsvara í sama fréttatíma eða geta þess að frásagnar af hans sjónarmiðum sé að vænta, náist ekki í viðkomandi eða kjósi hann að bíða með svör.

Gerri fréttastofan mistök og skýri rangt frá ber að leiðrétta þau svo fljótt sem auðið er á sambærilegum vettvangi og biðjast afsökunar á mistökunum. Aldrei skal reyna að fela, breiða yfir eða draga úr mistökum eða rangfærslum.

Viðmælendur eru kynntir með nafni ásamt starfsheiti eða aðra tengingu viðkomandi við umræðuefni ef ástæða er til.

5. Hagsmunatengsl og hagsmunaárekstrar

Fréttamönnum er algerlega óheimilt að þiggja greiðslur frá utankomandi aðilum, í hvaða formi sem er, fyrir störf sem þeir vinna sem fréttamenn á fréttastofu RÚV. Fréttamönnum er ekki heimilt að nota sér starf sitt eða aðstöðu sér til tekna eða ávinnings.

Fréttamönnum er ekki heimilt að þiggja í starfi sínu boð um ferðir eða gjafir án samráðs við fréttastjóra og að fengnu leyfi hans.

Fréttamönnum er óheimilt að vinna aukavinnu eða stök verkefni fyrir keppinauta RÚV. Hvað varðar önnur aukastörf á sviði fjölmiðlunar (svo sem vinnu fyrir blöð, tímarit, bókaútgáfu, við námskeiðahald, fundarstörf eða kennslu) ber fréttamönnum að gera skýra grein fyrir eðli þeirra verka og fá leyfi fréttastjóra áður en þeir taka slík störf að sér. Fréttamenn skulu hafa í huga hagsmuni RÚV og fréttastofunnar þegar þeir taka að sér slík störf. Leyfi til slíkra aukastarfa verður ekki veitt skaði þau eða geti skaðað möguleika fréttastofunnar til gagnrýnnar fréttáöflunar eða skapi óeðlileg tengsl við fyrirtæki, stofnanir, samtök eða einstaklinga sem ætla má að fréttastofan þurfi að fjalla um. Eða geti þau hugsanlega haft áhrif á trúverðugleika fréttastofunnar.

Það fer ekki saman að vera fréttamaður á RÚV og annast kynningar- eða almannatengslastörf fyrir aðra aðila. Sama gildir um eign eða rekstur fyrirtækja sem fást við slíkt.

Fréttamönnum er óheimilt að koma fram í auglýsingum. Eina undantekningin eru auglýsingar fyrir RÚV sjálft.

Fréttamenn skulu forðast að fjalla um mál, sem þeir eru tengdir á einhvern hátt, pólitískt, persónulega eða fjárhagslega, þannig að um hagsmunaárekstra eða meinta hagsmunaárekstra gæti verið að ræða. Séu fréttamenn í vafa varðandi þessi atriði skulu þeir hafa samráð við fréttastjóra.

Fréttamenn skulu ekki taka þátt í starfi stjórnmalafélaga eða samtaka. Þátttaka í annars konar hagsmunasamtökum er óheimil, nema með leyfi fréttastjóra.

Samkvæmt reglum RÚV um kostun er ekki heimilt að aðrir en RÚV sjálft kosti dagskrárgerð fréttastofunnar. Fréttamönnum er ekki heimilt að starfa við gerð þátta eða dagskrár fyrir aðrar deildir RÚV eða aðrar aðila sé dagskráin eða þættirnir kostaðir af öðrum en RÚV, nema með leyfi fréttastjóra.

Bréfsfni, tölvupóst eða netföng RÚV skal nota fyrir erindi sem tengjast störfum fyrir RÚV en ekki í öðrum tilgangi. Fréttamenn skulu hafa í huga að netföng starfsmanna hjá RÚV er í eigu RÚV.

6. Heimildir, upplýsingaöflun og nákvæmni

Almenningur á að geta treyst því að rétt sé farið með efnisatriði í fréttum RÚV. Til að svo geti verið þurfa heiðarleiki, agi, nákvæmni og sanngirni að ríkja í vinnubrögðum.

Fréttamönnum ber ætíð að fullvissa sig um að upplýsingar þeirra séu réttar og eiga afdráttarlaust að fylgja þeirri reglu að leita til fleiri en eins aðila til að sannreyna þær upplýsingar sem þeir hafa undir höndum.

Sérstaklega skal bent á hættuna á villum úr öðrum fjölmiðlum, ekki skal nota frásagnir annarra fjölmiðla nema að fréttamaður sannreyni sjálfur að efnisatriði í þeirri frásögn séu rétt. Sé það ekki mögulegt og aðrir fjölmiðlar eru einu heimildir fyrir fréttum í RÚV, skal þess getið með skýrum hætti, sömuleiðis komi einhver tiltekin efnisatriði, ummæli eða þess háttar fram í öðrum fjölmiðlum, en ekki í viðtölum eða upplýsingum fréttamanns. Fer þá vel á að sýna tiltekin atriði ef þau hafa birst í á vefsíðu, í dagblaði eða tímariti. Fréttastofan vitnar alltaf í aðra miðla þegar fréttir eru sannarlega frumunnar þar.

Fréttastofa RÚV skal varast að birta fréttir upp úr öðrum fjölmiðlum í viðkvæmum eða alvarlegum málum nema að hafa sjálf sannreynt efnisatriði þeirra eins og áður sagði. Í slíkum tilfellum verður einnig að vinna viðkomandi frétt samkvæmt þeim reglum sem gilda um fréttir RÚV, s.s. friðhelgi einkalífs, sanngirni, varfærni í viðkvæmum og erfiðum málum o.s.frv. Sé um að ræða alvarlegar ásakanir, t.d. um lögbrot eða vanhæfi, verður að gefa viðkomandi möguleika til andsvara í sama fréttatíma eða fréttabætti eða geta þess að frásagnar af hans sjónarmiðum sé að vænta, náist ekki í viðkomandi eða kjósi hann að svara ekki eða biðja með svör á það ekki að verða til þess að frétt falli niður.

Hin almenna regla er að heimilda skuli getið nema að fréttamaður meti í samráði við fréttastjóra að sérstakar ástæður séu til þess að gera það ekki. Um fréttir eða upplýsingar, sem ekki fást opinberlega staðfestar, skal gilda sú regla að minnst tveir óháðir aðilar hafi gefið upplýsingarnar eða staðfest fréttina. Að öðrum kosti skulu upplýsingar/fréttir ekki birtar, nema að fengnu leyfi fréttastjóra. Slíkt getur aðeins orðið í undantekningartilfellum.

Óski heimildarmaður eftir því að nafni hans sé haldið leyndu skal fréttamaður skilyrðislaust gæta fullrar nafnleyndar. Fréttamanni ber ætíð að gera fréttastjóra grein fyrir heimildarmönnum/manni sínum, sé þess óskað. Fréttastjóri fer með þær upplýsingar sem trúnaðarmál.

Ætíð skal fara mjög varlega í sakirnar þegar um er að ræða heimildarmenn sem óska nafnleyndar. Sama gildir um stjórnámálamenn og hagsmunaaðila sem vilja leka fréttum. Sé fréttamaður í minnsta vafa um sannleiksgildi fréttarinnar eða telji tilgang lekans á einhvern hátt vafasaman, skal hann hafa samráð við fréttastjóra eða vaktstjóra.

Forðast skal, þegar mögulegt er, að styðjast einungis við heimildarmenn sem óska nafnleyndar og ætíð skal leita opinberrar staðfestingar á frétt eða efnisatriði sem nafnlausir heimildarmenn koma á framfæri við fréttamenn. Ekki skal gera undantekningu frá þessu nema með leyfi fréttastjóra eða vaktstjóra og hann gefur ekki slíkt leyfi, nema hann telji að það spilli fyrir fréttaoöfluninni eða vinnslu fréttarinnar að leita opinberrar staðfestingar.

Ríkisútvarpinu, 1. júní 2016

Rakel Þorbergsdóttir, fréttastjóri